

Lord Byron: Els dimonis i les passions de l'eminent filhel·lè

Markos Karassarinis
Traducció: Jaume Almirall

El periodista cultural Markos Karassarinis va entrevistar Andrew Stauffer arran de la publicació per aquest, enguany, del llibre *Byron: A Life in Ten Letters*, una interessant aproximació a la vida i a l'obra del cèlebre poeta romàntic a partir de la seva abundant correspondència conservada. L'entrevista es va publicar al diari *To Bήμα [La Tribuna]* el 19 d'abril de 2024, exactament el dia del bicentenari de la mort de Byron. L'article original es trobarà en el següent enllaç: <https://www.tovima.gr/print/books-ideas/ta-pathi-lftou-mpairon-ton-kynigoun-san-daimones/>

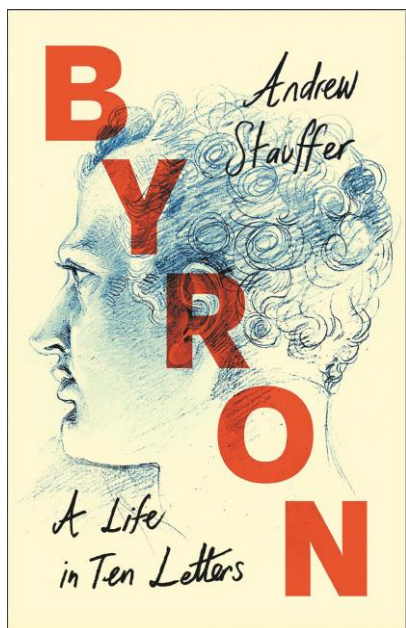
En l'aniversari dels dos-cents anys de la mort del poeta romàntic i corifeu dels filhel·lens de la Revolució, lord Byron, el seu biògraf Andrew Stauffer, parla de la seva vida i del seu mite.

Poeta, amant, lluitador, viatger, autoexiliat, George Gordon (1788-1824), sisè baró Byron, o «lord Víron», segons l'antiga literatura grega, fou una de les figures més reconegudes de l'Europa de les guerres napoleòniques.

Amb l'empenta dels versos de *Childe Harold's Pilgrimage*, de *Giaour*, de *Don Juan*, amb la seva voluble vida personal, amb la seva presència a la Grècia revolucionària, va crear un mite, evident en la constant represa dels relats sobre la seva vida, des dels primers esbossos per Giuseppe Tomasi di Lampedusa i de Harold Nicholson fins als recents volums de Fiona McCarthy i Roderick Beaton.

Quan es compleixen, el 19 d'abril, dos-cents anys de la seva mort a Messolongui, aporta fresca mirada la seva nova biografia, que s'ha publicat en anglès, a finals del proppassat febrer, amb el títol *Byron. Una vida en deu cartes*.

En aquesta obra fàcil de resumir, narrativament harmoniosa però al mateix temps densa d'informació, Andrew Stauffer, professor de Literatura Anglesa a la Universitat de Virgínia, president de la Societat Byroniana Americana i assessor acadèmic del Centre de la Societat Byroniana de la Sagrada Ciutat de Messolongui, parteix de les més de tres mil cartes conservades del poeta romàntic, triant per anteposar-la a cada capítol una de les cartes més representatives de cadascuna de les circumstàncies de la seva vida. Les passions, l'exili, el llegat de Byron van ser l'objecte de la nostra conversa.

Andrew Stauffer, *Byron. A Life in Ten Letters*, Cambridge (Mass.): Cambridge University Press, 2024. 402 pàgs.

El Byron que esbosseu és un personatge molt contradictori, càlid i distant, sensible i cruel, egòlatra i generós —i al mateix temps disposat a adaptar-se a qualsevol oient i auditori.

Era una persona que es distingia per molts estats d'ànim diferents i sovint es veia turmentat per sentiments explosius. Per descriure ell mateix la seva personalitat feia servir el terme «mobilitat»: una «diversitat vivaç», una tendència a «acceptar la poderosa influència dels que tenia a prop». I, sí, hi ha alguna cosa teatral, però alhora sincera, en les diferents personalitats que mostra en diferents circumstàncies, com si fos actor del mètode. Sabia per instint com seduir un auditori mantenint una determinada postura i adoptant un determinat aire, tant en les trobades en privat com quan escrivia; una prova clara d'això és la popularitat de la seva poesia. A causa de la seva camaleònica qualitat és extraordinàriament difícil una caracterització satisfactòria de la personalitat de Byron. Una part en quedarà sempre indeterminada. En tot cas, era inestable, maleducat des de diferents punts de vista, de vegades boig, sovint dolent, de tant en tant perillós per a aquells que entraven en la seva òrbita —especialment per a les dones. Però era fruit de la genialitat, d'això no en tinc cap dubte.

¿Per què trieu «una biografia en deu cartes»? ¿I què posa de manifest, això, sobre el paper de la correspondència a l'època de Byron?

A la seva època, la correspondència era d'una importància crucial, una textura íntima de la comunicació. El missatge viatjava amb la velocitat amb què es podia lliurar com a objecte físic, els grans retards no eren inusuals. Les cartes són resistents, milers de les de Byron s'han conservat fins a avui, i en el seu temps no només eren llegides pels seus receptors sinó que també eren exhibides a altres, en conseqüència tenien potencialment una naturalesa semipública tot i que s'empraven per a converses de caràcter extraordinàriament privat. Una cosa que per a mi ha fet fascinant l'escriptura d'aquesta

biografia ha estat la lectura de les cartes originals de Byron i l'oportunitat que se'm donava de tenir-les a les mans.

Va ser un dels poetes més famosos del seu temps. ¿Què era el que arribava a l'imaginari col·lectiu?

La fama de Byron té com a punt de partida el caràcter o l'òptica de Childe Harold, un jove, un noble errant, cansat de la vida, que combina el sentiment profund amb el distanciament irònic, i que es dirigeix vers els ideals romàntics de l'individu. Aquest caràcter va evolucionar fins a l'«heroi byronià» de les seves històries orientals —un revolucionari amenaçador però carismàtic. Part de l'encant de la seva poesia era la seva base aristocràtica, el decorat exòtic, l'actitud o l'aura que emetia aquesta poesia, el seu agosarat contingut eròtic. També una gran part tenia a veure amb l'escandalosa vida de Byron mateix, que des del principi es va identificar amb la seva poesia.

J. M. W. Turner, *Childe Harold's Pilgrimage – Italy*. Oli sobre tela, 1832.

Tate Gallery, Londres

Imatge: Wikimedia Commons

«Byron era una celebritat» ¿I podem fer servir el terme sense risc d'anacronisme?

N'hi ha molts que el consideren una de les primeres celebritats, en el sentit actual del terme, en el sentit que la seva personalitat i la seva imatge es van convertir en mercaderia completament entrellaçada amb la seva poesia. Des de molt aviat en la seva carrera fins a la seva mort, però també després d'aquesta, el públic no va deixar de delejar els detalls sovint escandalosos de la seva vida personal. Sentia amb Byron una proximitat que es basava tant en la seva obra com en el caràcter que ell presentava. No oblidem tampoc que les seves obres van circular en gran nombre, ja que l'alfabetització de la classe mitjana

augmentava ràpidament i el preu de les obres impreses era cada vegada més accessible. La seva percepció, doncs, recorda des de molts punts de vista la de les actuals celebritats.

En les seves cartes es mostra com un bon observador de persones i fets —però també de la societat i de la política.

Realment era molt més que no un turista o un simple observador. A Itàlia i a Grècia va fermentar amb les famílies, la política, el teixit cultural del lloc on vivia. La seva poesia posa de manifest descripcions subtils, però també un ample sentit del moviment de la història. La seva obra obté la seva energia de la síntesi entre passat, present i futur possible de Grècia —una idea que s'expressa amb la forma gramatical del seu famós vers «i que Grècia torni a ser lliure».

En una de les seves cartes escriu amb vehemència «És la vida, és la vida!» ¿La passió de la seva vida al límit, que el consumeix a ell mateix i als seus íntims, en fa la personificació del Romanticisme?

En el cas de Byron ens les havem amb una persona d'apetits volcànics, l'anhel del qual d'experiències noves i fascinants era insuperable. Les experiències apassionades eren el combustible de la seva poesia: relacions amoroses turmentades, viatges per indrets exòtics, proeses atlètiques (recordeu que va travessar nedant l'Hel·lespont), la intromissió en les revolucions d'Itàlia i de Grècia. Però sovint fa esment del seu desig de reposar. Es té la sensació que les seves passions l'encalquen com dimonis i que cerca el descans, la calma. És aquesta contradicció el que en fa un romàntic per excel·lència.

¿Quin aspecte del seu caràcter complex entusiasma el moviment filhel·lènic?

La contribució de Byron a la Revolució Grega va néixer del seu amor primerenc per l'antiga cultura grega, que va créixer fins al grau màxim amb els viatges de la seva joventut a la terra dels grecs contemporanis. Es va fer famós escrivint poemes que es desenvolupaven principalment en els territoris grecs de l'Imperi Otomà, i quan va tornar a Kefal·lonià i a Messolongui el 1823 sentia que tornava a la seva pàtria, a una part que l'havia influït profundament i l'havia conformat com a persona i com a poeta. Byron sempre es posava de part dels més dèbils i contra els tirans. Tota la seva vida es va distingir pel seu amor a la llibertat. Quan el Comitè filhel·lè de Londres li va demanar que contribuís a la lluita per la independència, va respondre a la crida com disposat de feia temps, esperant que amb la seva ajuda «Grècia tornés a ser lliure».

Theodoros Vrizakis, *La rebuda de Byron a Missolongui*. Oli sobre tela, 1861.

Pinacoteca Nacional, Atenes.

Imatge: Glyn Genin / Alamy

¿Qui és al capdavant el Byron del segle XXI? ¿Quin és el seu llegat?

En la Grècia contemporània Byron ocupa un lloc al costat dels fundadors de la nació en reconeixement dels recursos i de la influència que va aportar ajudant la Revolució. La seva mort a Messolongui va contribuir al suport internacional dels grecs, i això, al seu torn, va conduir als moviments nacionals que van conformar l'Europa contemporània. El llegat bàsic de Byron, tanmateix, és la seva obra literària. L'ús de la llengua, aquesta veu única que combina un ampli espectre de formes poètiques, és el que recordem, juntament amb el sentit que transmet: vivaç, enginyosa, divertida, inquietant, turmentada, brillant. La seva oposició a la hipocresia, la seva relació apassionada amb el món, amb els seus aspectes foscos i lluminosos, l'amor manifest per la llibertat personal i, en fi, la seva visió profundament generosa de què significa ser persona, tot això és el llegat que honorem.

En el llibre parlem de «poder de l'exili». ¿Què va fer que Byron abandonés la Gran Bretanya?

Des de jove va ser inquiet, sempre aspirava a un horitzó més enllà de la Gran Bretanya, la «petita illa estreta», que identificava amb la repressió i la hipocresia. Quan se'n va anar en orris el seu matrimoni amb Annabella Milbanke, que el va abandonar al cap d'un any, estava a punt per a un canvi d'escenari. El van accelerar els rumors de vincles amb dones casades, una relació amorosa amb la seva germanastra, i flirtegis homosexuals. Estava en el punt de mira de l'opinió pública, volia escapar-ne al control i viure d'acord amb els seus propis desigs. A Itàlia, el 1816, va començar una nova vida i ho va fer.

Segells del correu grec commemoratius del centenari de la mort de Byron

Segells del correu grec commemoratius dels 150 anys de la mort de Byron